

Náhrada za ztrátu na výdělků

Jednou ze složek, které vymezují rozsah náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, je invalidní důchod pobíraný z téhož důvodu (z důvodu pracovního úrazu nebo zjištění nemoci z povolání), který se odečítá od průměrného výdělků před vznikem škody. Zaměstnanec, kterému byl přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, není povinen vykonávat výdělečnou činnost, a to ani v případě, že by jeho pracovní schopnost zcela nezankla (došlo by k jejímu poklesu nejméně o 70 %, ale o méně než 100 %). Vzhledem k míře poklesu pracovní schopnosti se u takového zaměstnance nepředpokládá výkon soustavného zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti; zdrojem jeho příjmů již nemá být výdělek, nýbrž invalidní důchod, který mu byl přiznán. U tohoto zaměstnance se proto nepřihlíží ani k (fiktivnímu) výdělků ve výši minimální mzdy, který je třeba zohlednit jen v případě zaměstnanců, kterým byl přiznán invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně a u kterých se vzhledem k nižší míře poklesu pracovní schopnosti (oproti zaměstnancům, kterým byl přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně) předpokládá, že budou i nadále vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost odpovídající jejich omezenému pracovnímu potenciálu a že zdrojem jejich příjmů bude kromě přiznaného invalidního důchodu též dosahovaný výdělek.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 577/2020-658 ze dne 29.10.2021)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce D. L., narozeného XY, bytem v XY, zastoupeného Mgr. L.H., advokátkou se sídlem v P., proti žalovanému Střednímu odbornému učilišti stavebnímu, Plzeň, Borská 55 se sídlem v P., zastoupenému JUDr. L.R., advokátem se sídlem v P., o náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, za účasti Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group se sídlem v P., jako vedlejšího účastníka na straně žalovaného, zastoupeného JUDr. P.R., advokátem se sídlem v P., vedené u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 36 C 161/2012, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 21. srpna 2019 č. j. 61 Co 128/2019-568, tak, že dovolání žalobce proti rozsudku krajského soudu v části, ve které bylo rozhodnuto o potvrzení rozsudku Okresního soudu Plzeň-město ze dne 19. prosince 2018 č. j. 36 C 161/2012-507 ve výrocích o náhradě nákladů řízení a o náhradě nákladů odvolacího řízení, se odmítá. Rozsudek krajského soudu (s výjimkou výroků I a II) a rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 19. prosince 2018 č. j. 36 C 161/2012-507 (s výjimkou výroku I) se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu Plzeň-město k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobou podanou u Okresního soudu Plzeň-město dne 18. 4. 2012 se žalobce domáhal, aby žalovanému bylo uloženo zaplatit mu na náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 14. 10. 2009 do 29. 2. 2012 celkem 191 308 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % ročně z této částky ode dne následujícího po podání této žaloby do zaplacení a hradit mu částku 13 418 Kč měsíčně vždy do 15. dne v měsíci pozadu počínaje březnem 2012. Žalobu odůvodnil zejména tím, že je bývalým studentem žalovaného. Při výkonu praktického vyučování dne 13. 10. 2008 utrpěl pádem dřevotřískových desek větších rozměrů, které ho zavalily, zranění pravého hlezna většího rozsahu, které muselo být ošetřeno chirurgickou operací. V důsledku úrazu žalobce nebyl a nadále ani není schopen pracovní aktivity, zdravotní stav se výrazným způsobem nelepší, spíše zhoršuje, žalobce není obecně schopen vykonávat delší dobu jakoukoliv činnost, není schopen delší dobu stát ani sedět, jelikož jej noha bolí a otéká. Podle lékařské zprávy H. ze dne 24. 5. 2011 je

žalobce s ohledem na svůj zdravotní stav velmi těžce profesně zařaditelný a jeho zaměstnanost je téměř vyloučena. Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení byl žalobci přiznán od 14. 10. 2009 invalidní důchod, jehož výše se v průběhu času měnila. Vedlejší účastník hradil žalobci od října 2009 náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti („rentu“), přičemž pro výpočet renty stanovil „průměrný výdělek“, kterého by žalobce dosahoval v profesi truhláře, ve výši 15 201 Kč hrubého. Žalobce požadoval, aby byla „renta počítána z průměrného výdělků truhlářů tak, jak je tento medián mezd stanoven ČSÚ v ročence za rok 2009, ve které tato průměrná mzda představovala v daném období částku 21 895 Kč“, s přihlédnutím k průběžné valorizaci mezd i důchodů. Namítal, že měl zajištěnou možnost profesního uplatnění po ukončení školní docházky v Praze, kterou by, nebýt úrazu, využil. Protože žalobce není obecně pracovně zařaditelný, dochází několikrát týdně na různá lékařská vyšetření a není schopen obecně soustavné pracovní činnosti, měla by být žalobci do budoucna vyplácena renta ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem (vypočteným jako „předpokládaný výdělek stanovený ČSÚ“) a invalidním důchodem za invaliditu II. stupně a polovinou minimální mzdy. Za dobu od 14. 10. 2009 do 29. 2. 2012 mu žalovaný na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti dluží 191 308 Kč.

Žalovaný nesouhlasil s tím, že by žalobce (kdyby nedošlo k úrazu) dosahoval výdělků, ze kterého vychází, neboť v průběhu studia nevykazoval dobré školní výsledky, o obor neprojevoval žádný zájem a nebyl zručný. Zpochybnil, že by mezi úrazem a ztrátou na výdělků po skončení pracovní neschopnosti byla příčinná souvislost, resp. že by úraz „mohl být jedinou příčinou, proč žalobce není zaměstnán“, neboť zdravotní následky úrazu i schopnost výkonu zaměstnání byly negativně ovlivněny nadváhou žalobce, která se po úrazu zhoršila.

Vedlejší účastník uvedl, že při výpočtu nároku žalobce vycházel ze statistiky Ministerstva práce a sociálních věcí pro obor tesař, truhlář za 3. čtvrtletí 2009 a na tomto základě stanovil průměrný výdělek podle § 356 odst. 2 zákoníku práce ve výši 15 201 Kč. Vzhledem k tomu, že žalobce byl pouze absolventem odborného učiliště bez jakékoliv praxe v oboru, nelze vycházet z průměrného výdělků, kterého dosahují zaměstnanci s letitou praxí. Průměrný výdělek byl podle příslušného nařízení vlády valorizován. Po dobu, kdy byl žalobci přiznán plný invalidní důchod (invalidita III. stupně), byl žalobci od průměrného výdělků odečítán pouze invalidní důchod. Od 20. 2. 2012 byl žalobci přiznán invalidní důchod II. stupně, a proto se podle § 371 zákoníku práce změnil i výpočet renty tak, že vedle invalidního důchodu byl od průměrného výdělků žalobce odečítán též výdělek po pracovním úrazu podle § 371 odst. 3 zákoníku práce, tj. výdělek ve výši minimální mzdy. Žalobce se až dne 20. 10. 2010 zaevidoval jako uchazeč o zaměstnání na úřadu práce, což je „jednou z podmínek výplaty předmětného nároku“; protože nebyl evidován na úřadu práce v období od 1. 2. 2012 do 19. 2. 2012, náhrada za ztrátu na výdělků mu za toto období nepřisluší. Stejně jako žalovaný má za to, že nepříznivý vývoj zdravotních následků úrazu žalobce velmi zásadně ovlivnila obezita žalobce.

Okresní soud Plzeň-město (poté, co k částečnému zpětvzetí žaloby, k němuž žalobce přistoupil, neboť v jiném řízení byl s ohledem na jeho spoluzavinění základ jeho nároku na odškodnění stejného pracovního úrazu shledán opodstatněným v rozsahu 50 %, usnesením ze dne 25. 5. 2018 č. j. 36 C 161/2012-320 zastavil řízení ohledně částky 95 654 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % ročně z této částky jdoucím od 19. 4. 2012 do zaplacení a ohledně částky 6 709 Kč splatné měsíčně počínaje měsícem březnem 2012 vždy do 15. dne měsíce pozadu) rozsudkem ze dne 19. 12. 2018 č. j. 36 C 161/2012-507 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 19 642 Kč (výrok I), „ve zbylém rozsahu“ žalobu zamítl (výrok II), rozhodl, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III) a uložil povinnost k zaplacení náhrady nákladů řízení České republiky - Okresnímu soudu Plzeň-město žalovanému a vedlejšímu účastníkovi společně a nerozdílně ve výši 4 525,50 Kč (výrok IV) a žalobci ve výši 14 525,50 Kč (výrok V). Soud prvního stupně vyšel především z rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 3. 2016 č. j. 56 Co 373/2015-481 (vydaného ve věci, v níž se žalobce domáhal náhrady za ztížení společenského uplatnění z titulu téhož pracovního úrazu ze dne

13. 10. 2008), kterým byl „pravomocně postaven na jisto základ nároku žalobce co do 50 % s ohledem na spoluzavinění žalovaného (správně žalobce – pozn. dovolacího soudu) na škodě“. Mezi účastníky řízení zůstala „spornou“ skutečnost, „z jakého pravděpodobného výdělku by mělo být pro potřeby tzv. renty vycházeno“ a zda „mezi úrazem žalobce a jeho současným zdravotním stavem existuje příčinná souvislost“. Po provedeném dokazování soud dospěl k závěru, že pokud by nedošlo k úrazu, žalobce by vykonával práci truhláře, neboť studium, kterým se soustavně připravoval na své budoucí povolání, po úrazu zdárně dokončil. Znaleckým posudkem pak bylo prokázáno, že současný zdravotní stav žalobce (včetně posttraumatických stavů a lymfedému) je v příčinné souvislosti s úrazem, který žalobce utrpěl při praktickém vyučování, a že obezita nemá na zdravotní stav vliv; mohla mít vliv pouze na délku léčení. K otázce zjišťování výše pravděpodobného výdělku soud (s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1998/2011) uvedl, že je třeba vycházet z „nástupních platů v daném oboru“, jak byly zjištěny ze statistických údajů a přihlídnout též k praxi poškozeného. V tomto kontextu se soud „ztotožnil s tvrzeními vedlejšího účastníka“, že pro potřeby výpočtu renty je nutné vycházet právě „z jím stanoveného pravděpodobného výdělku“ uvedeného ve „statistice MPSV“ v „1. decilu“ (tedy 10 % nejnižších platů v oboru truhlář) ve výši 15 201 Kč, a to s ohledem na „nulovou praxi“ žalobce (nikdy nebyl zaměstnán jako truhlář, na praxi mimo studium nedocházel) a jeho negativní hodnocení ze strany učitelů (kteří ho hodnotili „jako nejslabšího učeďníka, pomalého, líného, nešiku, neprojevujícího zájem o obor, nepřiliš chytrého, nemajícího vlohy pro výkon profese truhláře“), nezájem o obor a laxní přístup k výuce; tvrzení žalobce, že měl již od prvního ročníku sjednané pracovní místo u svědka T. „s platem 20 000 Kč“, nebylo prokázáno. Namítal-li žalobce, že mělo dojít ke zvýšení pravděpodobného výdělku „po 1 – 2 letech s ohledem na předpokládanou praxi“ v oboru, neshledal soud pro tento postup „žádný zákonný podklad“. Protože námítka žalobce, že k výdělku po skončení pracovní neschopnosti měla být připočtena „pouze část minimální mzdy, neboť není schopen pracovat na plný pracovní úvazek“, byly vzneseny až po koncentraci řízení, soud k nim nepřihlížel. Žalobce sice již v žalobě uváděl, že není „obecně pracovní zařaditelný“ a není schopen „obecně soustavné pracovní činnosti“, nicméně snížená pracovní schopnost o 60 % podle soudu „zcela jistě neznamená, že žalobce není schopen jiných lehčích prací vykonávaných na plný úvazek“, případně v jiném zaměstnání. V řízení navíc bylo zjištěno (výpovědi matky žalobce, „výplatnicemi za období 11, 12/2016 a 2/2017“), že žalobce „je schopen práce na plný úvazek a postup vedlejšího účastníka, pokud pro potřeby výpočtu nároku na rentu započítává plnou část minimální mzdy, je správný“. Soud „přepočtl jednotlivé výpočty renty předložené vedlejším účastníkem“, „z valné většiny“ se s nimi ztotožnil, „a to i s ohledem na nespornost algoritmu výpočtu“, a pro „stručnost odůvodnění“ na ně odkázal. Nesouhlasil však se „zápočtem“ nemocenských dávek vypočtených z minimální mzdy, neboť je nutné vycházet ze „skutečně vyplacených nemocenských dávek“, aby nedocházelo k „nedůvodnému znevýhodnění žalobce“. Dospěl proto k závěru, že za období pracovní neschopnosti, která byla v příčinné souvislosti s pracovním úrazem, je žalovaný povinen žalobci (vedle plnění poskytnutého vedlejším účastníkem) zaplatit 3 081,50 Kč (za červen 2016), 2 614,50 Kč (za červenec 2016), 1 991 Kč (za „období od 8/2016 so 12/2016“) a 11 995 Kč (za „období od 12/2017 do 6/2018“), tedy celkem 19 642 Kč; výše pravděpodobného výdělku žalobce přitom „byla pro potřeby výpočtu renty pravidelně valorizována“. Ve vztahu k období „po listopadu 2018“ soud dospěl k závěru, že „renta“ žalobci s ohledem na výši vypláceného invalidního důchodu a minimální mzdy nenáleží.

K odvolání žalobce Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 21. 8. 2019 č. j. 61 Co 128/2019-568 zamítl návrh žalobce na přerušení řízení (výrok I), odmítl odvolání žalobce v části, v níž směřovalo proti výroku I rozsudku soudu prvního stupně (výrok II), rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích II, III, IV a V potvrdil (výrok III) a žalobci uložil povinnost zaplatit žalovanému a vedlejšímu účastníkovi na náhradě nákladů odvolacího řízení každému 12 826 Kč (výrok IV). Odvolací soud v první řadě nevyhověl návrhu žalobce na přerušení řízení do doby pravomocného skončení řízení o správním žalobě, které je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 16 Ad 57/2019, ve kterém je řešen „stupeň invalidity žalobce a zejména časový okamžik, od kterého by měl být žalobci přiznán III.

stupeň invalidity“, neboť invalidita III. stupně byla žalobci přiznána pro jiné důvody (z obecných příčin), než o jaké se jedná v tomto řízení. Ve vztahu k otázce pravděpodobného výdělku a „nakládání s minimální mzdou při výpočtu nároku na rentu“, odvolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně měl na základě „dlouhého pečlivého dokazování“ dostatek skutkových zjištění pro závěr o tom, že výše pravděpodobného výdělku činí 15 201 Kč a svůj závěr rovněž řádně odůvodnil. Odvolací soud doplnil, že při zohledňování minimální mzdy ve smyslu § 271b odst. 3 zákoníku práce je nutné odlišit období před a po 1. 10. 2018. „V prvním případě“ se aplikují závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2018 sp. zn. 21 Cdo 472/2018, podle nichž „při určení výše minimální mzdy pro účely stanovení náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (poškozeného zaměstnance, který je evidován na úřadu práce) je nutné vždy vycházet z nařízení vlády o minimální mzdě ve znění účinném v době, za jakou je náhrada za ztrátu na výdělku požadována“. Dne 1. 10. 2018 však nabyla účinnosti novela č. [181/2018](#) Sb., která na konci textu věty první § 271b odst. 3 doplnila slova „platné v den prvního zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání“. Podle přechodných ustanovení náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, na niž vzniklo právo podle zákona účinného přede dnem nabytí účinnosti novely, přísluší ve výši ve znění předmětného ustanovení ode dne nabytí účinnosti této novely. V období do 1. 10. 2018 tedy soud prvního stupně vycházel ze „správné základní výše“ minimální mzdy. V období „od 1. 10. 2018 (v daném případě od listopadu 2018)“ je posouzení soudu prvního stupně rovněž správné, neboť je zřejmé, že s ohledem na výši invalidního důchodu a na výši minimální mzdy (v době zařazení do současné evidence uchazečů o zaměstnání) nemůže náhrada ztráty na výdělku příslušet. Pro krácení minimální mzdy v projednávané věci podle soudu žádný důkaz nespovídá. Pracovní schopnost žalobce poklesla o dalších 10 %, avšak z obecných příčin; žalobce nedoložil své tvrzení o tom, že by nebyl schopen pracovat v rozsahu 40 hodin. Ze znaleckého posudku MUDr. J.B., vedoucího Katedry posudkového lékařství Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví ze dne 9. 11. 2017, bylo zjištěno, že žalobce není schopen těžké, ani středně těžké práce; je však schopen lehké práce bez přetěžování dolních končetin. Žalobce má pouze sníženou pracovní schopnost, ale může pracovat, pokud se jedná o lehčí práci, po celou pracovní dobu tak, jak vysvětlil soud prvního stupně na základě výslechu znalce a na základě poznatků o působení žalobce na pozici hlídače.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jímž rozsudek napadl ve výrocích III a IV. Nesouhlasí především se způsobem výpočtu pravděpodobného výdělku, neboť soudy nerespektovaly ustanovení § 355 odst. 2 a § 357 zákoníku práce, jestliže byl určen způsobem, který uplatnil vedlejší účastník, jenž užil „nesprávné kritérium, tedy 1. decil“. Pravděpodobný výdělek měl být „s přihlédnutím k vyjádření z Ministerstva práce a sociálních věcí určen v částce 18 700 Kč“, která „koresponduje“ i s tím, co uvedl svědek T., u kterého „měl žalobce sjednané zaměstnání pro dobu po skončení střední školy“, o tom, že „sjednaná nástupní mzda byla ve vztahu k žalobci částka 18 700 Kč“. Vedle toho nebyly vedlejším účastníkem použity ani další „správné hodnoty pro vypočtení skutečného nároku (renty)“. Při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku nebyl zohledněn § 4 nařízení vlády o minimální mzdě, který stanoví výši minimální mzdy u osob pobírajících invalidní důchod, ačkoliv mezi účastníky řízení bylo nesporné, že žalobce byl v invalidním důchodu. Uvedené ustanovení od 1. 1. 2017 sice neplatí, nadále zůstává v platnosti ustanovení § 5 tohoto nařízení, které „jednoznačně uvádí“, že minimální mzda má být „přiměřeným způsobem krácena“ v případech, kdy poškozený „není schopen výdělku v plné pracovní době“. Soudy se zde odchýlily od rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 472/2018. Žalobce přitom od začátku řízení tvrdí, že jeho zdravotní stav je nakolik nedobrá, že není schopen dlouhodobé trvalé soustavné pracovní aktivity a není schopen práce na plný úvazek. V řízení bylo prokázáno (rozhodnutími o přiznání invalidního důchodu, znaleckým posudkem znaleckého ústavu a výslechem MUDr. B.), že snížení jeho pracovní schopnosti bylo vždy důsledkem úrazu ze dne 13. 10. 2008. Znalecký posudek potvrdil i žalobcem tvrzené výrazné pracovní omezení způsobené úrazem a „ztotožnil se i s mírou poklesu pracovní schopnosti celkově o 60 %, v důsledku úrazu pak o 50 %“. Součástí posudku jsou i závěry „lékařky OSSZ“, podle nichž žalobce není schopen ani středně těžké práce, je schopen jen lehké práce bez

přetěžování dolních končetin. Z posudku MUDr. H. pak vyplývá, že žalobce je v důsledku úrazu pracovně nezařaditelný; v posledních 7 letech (od okamžiku, kdy došlo ke změně invalidity z třetího na druhý stupeň) byl téměř polovinu tohoto období v pracovní neschopnosti. Za tohoto stavu neexistuje žádný zaměstnavatel, který by jej na delší pracovní poměr hodlal zaměstnat. Samotný úřad práce několikrát navrhol vyloučit žalobce ze své evidence právě pro jeho pracovní nezařaditelnost ze zdravotních důvodů. Soudům obou stupňů dále vytknul, že neprovedly důkaz znaleckým posudkem z oboru ekonomie, který by určil způsob výpočtu „renty“, čímž řízení zatížily vadou. Soudy se rovněž nijak nevyjádřily k návrhu žalobce, aby mu byla „renta určena jako paušální měsíční částka“. Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti měla být z uvedených důvodů přiznána jednak v jiné než soudem stanovené výši, jednak rovněž do budoucna. Podle názoru dovolatele se „aktuálně stanovený postup pro výpočet“ náhrady ztráty na výdělků jeví jako nepřiměřený, a to i s ohledem na skutečnost, že „minimální mzda se v současné době zvyšuje mnohem rychleji, než jsou valorizovány důchody“. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný i vedlejší účastník shodně navrhl, aby dovolací soud dovolání odmítl, nebo zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalobce podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán po 29. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Nejvyšší soud dovolání žalobce v části směřující proti rozsudku odvolacího soudu v části, ve které bylo rozhodnuto o potvrzení rozsudku soudu prvního stupně ve výrocích o náhradě nákladů řízení a o náhradě nákladů odvolacího řízení, podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl, neboť dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

Namítá-li dovolatel, že svědek T., u kterého měl „sjednané zaměstnání pro dobu po skončení střední školy“, uvedl, že „sjednaná nástupní mzda byla ve vztahu k žalobci částka 18 700 Kč“, a že „od začátku řízení tvrdí, že jeho zdravotní stav je nakolik nedobrá, že není schopen dlouhodobé trvalé soustavné pracovní aktivity a není schopen práce na plný úvazek“, že bylo prokázáno, že „snížení jeho pracovní schopnosti bylo vždy důsledkem úrazu ze dne 13. 10. 2008“, že „tvrzené výrazné pracovní omezení způsobené úrazem“ bylo prokázáno i znaleckým posudkem znaleckého ústavu, jehož součástí jsou i závěry „lékařky OSSZ“, podle nichž žalobce „není schopen ani středně těžké práce, je schopen jen lehké práce bez přetěžování dolních končetin“, že i podle znaleckého posudku MUDr. H. je žalobce v důsledku úrazu „pracovně nezařaditelný“, nebo že „úřad práce několikrát

navrhoval vyloučit žalobce ze své evidence právě pro jeho pracovní nezařaditelnost ze zdravotních důvodů“, vyjadřuje tím nesouhlas s hodnocením provedených důkazů a se skutkovými závěry soudů, které nevzaly za prokázané tvrzení žalobce o tom, že měl u svědka T. „sjednané pracovní místo“, a vyšly ze zjištění, že „žalobce má pouze sníženou pracovní schopnost, ale může pracovat, pokud se jedná o lehčí práci, po celou pracovní dobu“. Uplatňuje tak jiný dovolací důvod než ten, který je – jako jediný přípustný – uveden v ustanovení § 241a odst. 1 věte první o. s. ř., podle něhož lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Na podkladě takové argumentace nelze učinit závěr o přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř., a není proto možné k ní přihlížet.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci – mimo jiné – zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobce jako žák střední školy (žalovaného), u něhož studoval obor tesař/truhlář, dne 13. 10. 2008 při výkonu praktického vyučování utrpěl úraz, při kterém došlo k poranění pravého hlezna většího rozsahu způsobenému pádem dřevotřískových desek větších rozměrů. V důsledku tohoto úrazu byl žalobci s účinností od 14. 10. 2009 přiznán plný invalidní důchod (od 1. 1. 2010 považovaný za invalidní důchod třetího stupně), který byl s účinností od 20. 10. 2010 změněn na invalidní důchod druhého stupně.

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů (mimo jiné) významné vyřešení otázek hmotného práva, jakým způsobem se zjišťuje pravděpodobný výdělek před vznikem škody způsobené úrazem, ke kterému došlo u žáka střední školy při teoretickém a praktickém vyučování ve škole nebo v přímé souvislosti s ním, a jaká výše minimální mzdy se jako výdělek po pracovním úrazu použije pro stanovení náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti u zaměstnance, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Protože uvedené právní otázky v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly ve všech souvislostech vyřešeny, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud (aniž by mohl přihlížet k tvrzení dovolatele o vydání doplňujícího posudku posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky v Plzni dne 10. 12. 2020, jež uplatnil v podáních ze dne 11. 12. 2020 a 13. 1. 2021, neboť se jedná o novou skutečnost uplatněnou v rozporu s ustanovením § 241a odst. 6 o. s. ř. a k tomu ještě v rozporu s ustanovením § 242 odst. 4 o. s. ř. po uplynutí lhůty k podání dovolání) dospěl k závěru, že dovolání žalobce je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem ke skutečnosti, že žalobce se domáhá z důvodu úrazu, který se stal 13. 10. 2008, doplatku náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti splatné za dobu od 14. 10. 2009 do dne vyhlášení rozsudku odvolacího soudu a placení této náhrady do budoucna – podle zásad nepravé zpětné účinnosti (retroaktivity) vždy podle právních předpisů platných a účinných v době, kdy měl nárok na náhradu za ztrátu na výdělku vzniknout [zejména podle zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. práce“ nebo „zákoník práce“) a podle dalších pracovněprávních předpisů].

Ustanovení § 391 odst. 3 věta první zák. práce rozšiřuje věcnou působnost ustanovení zákoníku práce i na případy, kdy se nejedná o vztah ze závislé práce, stanoví-li, že příslušná právnická osoba vykonávající činnost školy odpovídá žákům středních škol, konzervatořím a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky (dále také jen „žáci“) a studentům vyšších odborných škol (dále také jen „studenti“) za škodu, která jim vznikla porušením právních povinností nebo úrazem při teoretickém a praktickém vyučování ve škole nebo v přímé souvislosti s ním. Toto ustanovení nelze vykládat tak, že zakládá samostatnou skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu. V případě odpovědnosti za škodu

vzniklou žákům středních škol, konzervatořím a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a studentům vyšších odborných škol úrazem je proto třeba aplikovat všechna ustanovení zákoníku práce upravující odpovědnost za škodu vzniklou porušením právních povinností nebo odpovědnost za škodu vzniklou pracovním úrazem (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2019 sp. zn. 21 Cdo 5492/2017, uveřejněného pod č. 60 v časopise Soudní judikatura, roč. 2020).

Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti vyjadřuje skutečnost, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání) snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za ztrátu na tomto výdělku je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení způsobené pracovním úrazem (nemocí z povolání) dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity je majetkovou újmou, která se stanoví – jak vyplývá z ustanovení § 371 zák. práce, popřípadě od 1. 10. 2015 z ustanovení § 271b zák. práce – zásadně ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem zaměstnance před vznikem škody na straně jedné, a výdělkem zaměstnance po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu na straně druhé. Tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného zaměstnance a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úrazu (nemoci z povolání) stejný výdělek jako před poškozením. O vztah příčinné souvislosti mezi ztrátou na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity) a pracovním úrazem (nemocí z povolání) se jedná pouze tehdy, vznikla-li tato škoda (došlo-li k poklesu nebo úplné ztrátě výdělku) následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání), tj. bez pracovního úrazu (nemoci z povolání) by ztráta na výdělku nevznikla tak, jak vznikla.

Jednotlivé složky, které vymezují rozsah náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, jsou tedy průměrný výdělek před vznikem škody, výdělek dosahovaný po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, popřípadě invalidní důchod pobíraný z téhož důvodu. Výdělkem, který je nepřesně označován jako výdělek dosahovaný po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, se rozumí – důsledně vzato – výdělek, který zaměstnanec dosahuje vzhledem ke snížení své pracovní schopnosti následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání) při výkonu méně placené práce po vzniku nároku na náhradu škody na výdělku nejen bezprostředně po úrazu (po zjištění nemoci z povolání), ale třeba i s časovým odstupem po pracovním úrazu (po zjištění nemoci z povolání). Rozdílem mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a poté dosahovaným nižším výdělkem je vyjádřeno snížení pracovní způsobilosti zaměstnance a výše škody, která mu v důsledku toho vzniká.

Tento algoritmus pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti se neuplatní, jestliže některá ze složek vymezujících rozsah náhrady chybí. Je tomu tak i v případě žáků nebo studentů, kteří před vznikem škody způsobené úrazem, který utrpěli při teoretickém nebo praktickém vyučování (dále jen „pracovní úraz“), vzhledem k soustavné přípravě na své budoucí povolání nepracovali a nedosahovali žádného výdělku. Žák nebo student zde nepřichází (nemůže přijít) o výdělek, který dosahoval před vznikem škody, nýbrž o výdělek, jehož by dosahoval za práci, kterou by mohl prokazatelně vykonávat po skončení studia, kdyby nedošlo k pracovnímu úrazu, popřípadě o výdělek za dobu, o kterou se v důsledku úrazu doba jeho studia prodloužila.

Při zjišťování, jaký výdělek by poškozený žák nebo student dosáhl za práci, kterou by pro zaměstnavatele, u něhož by výkon práce po ukončení studia nastoupil, vykonal, kdyby nedošlo k poškození na zdraví následkem pracovního úrazu, je možno vycházet ze závěrů, k nimž soudní praxe dospěla ve věcech, v nichž bylo potřebné zjistit, jaký výdělek by poškozený (bývalý) zaměstnanec dosáhl u jiného zaměstnavatele za práci, kterou by pro něho vykonal, kdyby nedošlo k poškození na zdraví následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání (srov. právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2009 sp. zn. 21 Cdo 1997/2008, uveřejněném pod č. 109 ve Sbírce

soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2010). I zde proto soud přihlíží ke zdravotnímu stavu žáka nebo studenta (v podobě neovlivněné následky pracovního úrazu), k jeho schopnostem, k získané kvalifikaci (resp. kvalifikaci, kterou by – nebýt následků pracovního úrazu – dokončením studia získal), k situaci na trhu práce v místě, o němž lze důvodně předpokládat, že by v něm žák nebo student po skončení studia konal práci, kdyby nedošlo k pracovnímu úrazu. Přihlíží se též k dalším okolnostem, ukazuje-li se, že mají (mohly by mít) význam při přijímání postiženého žáka nebo studenta do pracovního poměru nebo jiného pracovněprávního vztahu k zaměstnavateli, jako například k jeho studijním výsledkům, celkovému přístupu ke studiu, včetně projevovaného zájmu o studovaný obor. Nevyžaduje se přitom, aby se poškozený žák nebo student opravdu ucházel u jiného (konkrétního) zaměstnavatele o práci, a aby bylo takové pracovní místo volné.

Z odkazovaných závěrů soudní praxe rovněž vyplývá, že průměrný výdělek před vznikem škody se v tomto případě stanoví jako pravděpodobný výdělek, který by poškozený zaměstnanec (v posuzovaném případě žák nebo student) dosáhl při výkonu práce u zjištěného zaměstnavatele, který se (místo průměrného výdělku) používá, jestliže zaměstnanec v rozhodném období neodpracoval alespoň 21 dnů (srov. § 355 odst. 1 zák. práce); pravděpodobný výdělek se použije místo průměrného výdělku – jak je zřejmé z ustanovení § 355 zák. práce – nejen tehdy, jestliže zaměstnanec v pracovním poměru odpracoval v rozhodném období méně než 21 dnů, ale i v případě, že v rozhodném období vůbec nepracoval (například proto, že byl v pracovní neschopnosti, že mu nebyla přidělována práce nebo že nebyl zaměstnán).

Má-li být zjištěn průměrný výdělek, který by poškozený zaměstnanec (žák nebo student) prokazatelně dosáhl u jiného zaměstnavatele za práci, kterou by pro něj vykonal, kdyby k pracovnímu úrazu nedošlo, odpovídá požadavkům zákona, bude-li zjištěn jako pravděpodobný výdělek postupem uvedeným v ustanovení § 355 odst. 2 zák. práce, podle kterého pravděpodobný výdělek zjistí zaměstnavatel z hrubé mzdy nebo platu, které zaměstnanec dosáhl od počátku rozhodného období, popřípadě z hrubé mzdy nebo platu, které by zřejmě dosáhl; přitom se přihlédnou zejména k obvyklé výši jednotlivých složek mzdy nebo platu zaměstnance nebo ke mzdě nebo platu zaměstnanců vykonávajících stejnou práci nebo práci stejné hodnoty.

Ustanovení § 355 odst. 2 zák. práce patří – jak dále dovodila judikatura soudů (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011 sp. zn. 21 Cdo 4690/2009 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2016 sp. zn. 21 Cdo 4325/2014) – k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Vzhledem k tomu, že jde o zjištění pravděpodobného výdělku z hrubé mzdy (platu), který by zaměstnancem byl v rozhodném období „zřejmě dosažen“, soud tu přihlíží nejen k obvyklé výši jednotlivých složek mzdy (platu) zaměstnance, ale také k tomu, jakým způsobem byla v rozhodném období odměňována práce, kterou měl zaměstnanec konat, jaké měl podle platných předpisů pobírat „pohyblivé“ složky mzdy (platu), jaké měl zaměstnavatel v rozhodném období prostředky pro poskytnutí odměn svým zaměstnancům apod.; v tímto způsobem vymezeném rámci se soudu současně ukládá přihlédnout rovněž ke mzdě (platu) zaměstnanců vykonávajících stejnou práci nebo práci stejné hodnoty. Zákon zde ponechává soudu širokou možnost uvážení, aby zjištěná hrubá mzda (plat) byla vskutku „pravděpodobná“, tedy taková, jakou by zaměstnanec zřejmě dosáhl, kdyby pracoval (kdyby mu zaměstnavatel umožnil řádný výkon práce). Pro případy, kdy se podle právních předpisů používá v souvislosti s náhradou škody průměrný výdělek u žáků nebo studentů nebo u fyzických osob se zdravotním postižením, kteří nejsou zaměstnání a jejichž příprava pro povolání (činnosti) se provádí podle zvláštních právních předpisů, zde ustanovení § 359 zák. práce jen jako základní východisko stanoví, že se vychází z výše průměrného (pravděpodobného) výdělku podle § 357 zák. práce, která nesmí být nižší než minimální mzda (§ 111 zák. práce) nebo příslušná nejnižší úroveň zaručené mzdy

(§ 112 zák. práce).

V projednávané věci soudy – s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žalobce (v podobě neovlivněné následky pracovního úrazu), jeho schopnostem a kvalifikaci – s ohledem na učiněná skutková zjištění správně dovodily, že by žalobce u zaměstnavatele, u něhož by po ukončení studia nastoupil výkon práce, mohl prokazatelně vykonávat práci tesaře/truhláře, na kterou se studiem u žalovaného připravoval. Okolnost, zda se po ukončení studia o takové místo ucházel, je tu – jak vyplývá z výše uvedeného – nerozhodná, když by je stejně nebyl schopen (pro následky pracovního úrazu) zastávat. Za situace, kdy v řízení nebylo prokázáno tvrzení žalobce o tom, že po ukončení studia by výkon práce tesaře/truhláře nastoupil u svědka M. T. za mzdu 18 700 Kč měsíčně (nesouhlas žalobce s tímto skutkovým závěrem soudů není – jak bylo uvedeno výše – způsobilým dovolacím důvodem), soudy v souladu s podaným výkladem zohlednily, že by žalobce práci nastoupil jako zaměstnanec bez dosavadní praxe v oboru, který byl s ohledem na své slabé studijní výsledky, nezájem o obor a laxní přístup k výuce svými učiteli negativně hodnocen (hodnotili ho „jako nejslabšího učedníka, pomalého, líného, nešiku, neprojevuujícího zájem o obor, nepřilíš chytrého, nemajícího vlohy pro výkon profese truhláře“). S ohledem na tyto skutečnosti nelze nic vytýkat úvaze soudů, podle které je při zjišťování pravděpodobného výdělku, jehož by žalobce – nebýt následků pracovního úrazu – při výkonu práce tesaře/truhláře dosáhl, třeba vycházet z „nástupních platů (správně mezd – pozn. dovolacího soudu) v daném oboru“, kterým – též s přihlédnutím ke svědeckým výpovědím spolužáků žalobce o výši nástupních platů v oboru – odpovídá nejnížší úroveň mezd zaměstnanců v oboru tesař/truhlář uvedená v tzv. „1. decilu“ (úroveň, pod kterou leží 10% nejnížších hodnot sledovaného znaku) Informačního systému o průměrném výdělku Ministerstva práce a sociálních věcí za třetí čtvrtletí roku 2009 – podnikatelská sféra, jehož údaje jsou výsledkem pravidelného monitorování výdělkové úrovně a pracovní doby v České republice formou statistického šetření. Závěr, že žalobce by při výkonu práce tesaře/truhláře, kterou by vykonával, kdyby nebylo následků pracovního úrazu, dosahoval pravděpodobného výdělku 87,40 Kč za hodinu, tj. 15 201 Kč měsíčně (srov. § 356 odst. 2 zák. práce), je tedy správný.

Shora uvedený algoritmus pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti se může uplatnit pouze za předpokladu, že zaměstnanec má skutečně možnost vykonávat jinou vhodnou práci (je-li taková práce k dispozici) a že je vůbec schopen a ochoten jinou méně placenou práci vykonávat. Pro některé situace, kdy zaměstnanec nedosahuje výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, zákon stanoví, co se považuje za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání.

Podle ustanovení § 371 odst. 3 zák. práce (§ 271b odst. 3 zák. práce ve znění účinném od 1. 10. 2015 do 30. 9. 2018) náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity podle odstavce 1 přísluší i zaměstnanci, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání; za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se považuje výdělek ve výši minimální mzdy (§ 111). Pobíral-li zaměstnanec před tím, než se stal uchazečem o zaměstnání, náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, přísluší mu tato náhrada v takové výši, ve které mu na ni vzniklo právo za trvání pracovního poměru.

Podle ustanovení § 271b odst. 3 zák. práce ve znění účinném od 1. 10. 2018 do 29. 7. 2020 (§ 271b odst. 3 věta první a druhá zák. práce ve znění účinném od 30. 7. 2020) náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity podle odstavce 1 přísluší i zaměstnanci, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání; za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se považuje výdělek ve výši minimální mzdy platné v den prvního zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Pobíral-li zaměstnanec před tím, než se stal uchazečem o zaměstnání, náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, přísluší mu tato náhrada v takové výši, ve které mu na ni vzniklo právo za trvání pracovního poměru nebo právních vztahů založených dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Uvedené ustanovení dopadá na situaci, kdy poškozený zaměstnanec, který po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání není schopen vykonávat dosavadní práci, nemůže nastoupit jiné zaměstnání, které by bylo pro něj vhodné z hlediska jeho schopností, kvalifikace a zdravotního stavu, jen pro nedostatek pracovních příležitostí, tedy situaci, kdy poškozený zaměstnanec má zájem využít pracovním úrazem nebo nemocí z povolání sníženou (omezenou) pracovní způsobilost, avšak nemá možnost jej uskutečnit (tj. nastoupit vhodné zaměstnání) výlučně pro nedostatek pracovních příležitostí (tj. proto, že není volné místo, které by mohl zastávat). Z důvodu odpovědnosti za škodu vzniklou pracovním úrazem (nemocí z povolání) však nemůže být zaměstnanci, který pro následky pracovního úrazu (nemocí z povolání) není schopen konat dosavadní práci, uhrazena újma spočívající v tom, že pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí nemůže po pracovním úrazu (po zjištění nemoci z povolání) mít příjem z vlastní výdělečné činnosti.

Z uvedeného v první řadě vyplývá, že výdělek ve výši minimální mzdy se nepovažuje za výdělek poškozeného zaměstnance po pracovním úrazu proto, že by šlo (mohlo jít) o následek pracovního úrazu. Důvod, proč je při určení náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti uvažováno s výdělkem ve výši minimální mzdy jako s výdělkem po pracovním úrazu, spočívá jen (a právě) v tom, že zaměstnanec, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, nedosahuje žádného výdělku (a to nikoliv z důvodu následků pracovního úrazu, ale v důsledku nedostatku vhodných pracovních příležitostí) a že žádný zaměstnanec, který by byl - kdyby to umožňoval stav trhu práce - zaměstnán v pracovním poměru nebo v právním vztahu založeném některou z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, nemůže dosahovat nižší mzdy, platu nebo odměny z dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, než kolik činí minimální mzda. Právní úprava uvedená v ustanovení § 371 odst. 3 věty první zákoníku práce (§ 271b odst. 3 věty první zákoníku práce ve znění účinném od 1. 10. 2015) tak vytváří fikci výše výdělku poškozeného zaměstnance po pracovním úrazu v případě, že zaměstnanec je v době vzniku práva na náhradu za ztrátu na výdělku veden v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Minimální mzda, která je za podmínek stanovených v § 371 odst. 3 zákoníku práce (§ 271b odst. 3 zákoníku práce ve znění účinném od 1. 10. 2015) výdělkem po pracovním úrazu, je nejnižší přípustná výše odměny za práci v základním pracovněprávním vztahu, tj. v pracovním poměru a v právním vztahu založeném dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr; mzda, plat nebo odměna z dohody nesmí být nižší než minimální mzda (srov. § 111 odst. 1 větu první a druhou zákoníku práce). Výši základní sazby minimální mzdy a dalších sazeb minimální mzdy odstupňovaných podle míry vlivů omezujících pracovní uplatnění zaměstnance a podmínky pro poskytování minimální mzdy stanoví na základě zmocnění v ustanovení § 111 odst. 2 zákoníku práce vláda nařízením.

Vyvstává proto otázka, jaká výše minimální mzdy se jako výdělek po pracovním úrazu použije pro stanovení náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti u zaměstnance, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Za právní úpravy účinné do 30. 9. 2018 se rozhodovací praxe dovolacího soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2018 sp. zn. 21 Cdo 472/2018, uveřejněný pod č. 64 v časopise Soudní judikatura, roč. 2019) ustálila na závěru, že při určení výše minimální mzdy pro účely stanovení náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti je nutné vždy vycházet z nařízení vlády o minimální mzdě ve znění účinném v době, za jakou je náhrada za ztrátu na výdělku požadována, neboť právě takovou mzdu (plat nebo odměnu z dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr) by si poškozený zaměstnanec mohl v daném období jako nejnižší možnou vydělat. Pro stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělku žalobce po skončení pracovní neschopnosti v období od 14. 10. 2009 do 31. 7. 2013 je proto třeba postupovat podle nařízení vlády č. [567/2006](#) Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí (dále jen „nařízení vlády o minimální mzdě“), ve znění účinném v době od 1. 11. 2007 do 31. 7. 2013, pro stanovení výše

náhrady za ztrátu na výdělků žalobce po skončení pracovní neschopnosti v období od 1. 8. 2013 do 31. 12. 2014 je nutné postupovat podle nařízení vlády o minimální mzdě ve znění účinném v době od 1. 8. 2013 do 31. 12. 2014, pro stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělků žalobce po skončení pracovní neschopnosti v roce 2015 je nutné postupovat podle nařízení vlády o minimální mzdě ve znění účinném v době od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2015, pro stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělků žalobce po skončení pracovní neschopnosti v roce 2016 je nutné postupovat podle nařízení vlády o minimální mzdě ve znění účinném v době od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016, pro stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělků žalobce po skončení pracovní neschopnosti v roce 2017 je nutné postupovat podle nařízení vlády o minimální mzdě ve znění účinném v době od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2017 a pro stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělků žalobce po skončení pracovní neschopnosti v období od 1. 1. 2018 do 30. 9. 2018 je nutné postupovat podle nařízení vlády o minimální mzdě ve znění účinném v době od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2018.

Od 1. 10. 2018, kdy nabyt účinnosti zákon č. [181/2018](#) Sb., kterým se mění zákon č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, došlo ke změně právní úpravy spočívající v tom, že v ustanovení § 271b odst. 3 zákoníku práce se na konci textu věty první doplňují slova „platné v den prvního zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání“. Podle přechodného ustanovení Čl. 2 uvedeného zákona náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, na niž vzniklo právo podle § 271b odst. 3 zákona č. [262/2006](#) Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nebo podle § 371 odst. 3 zákona č. [262/2006](#) Sb., přísluší ve výši podle § 271b odst. 3 zákona č. [262/2006](#) Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. V případě poškozených zaměstnanců vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání, kterým vznikl nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity před 1. 10. 2018, se tedy při výpočtu této náhrady postupuje podle zásad nepravé zpětné účinnosti (retroaktivity) a při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity se jako výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání zohlední výše minimální mzdy stanovená nařízením vlády o minimální mzdě ke dni, kdy byl zaměstnanec zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání, až od náhrady náležející za měsíc říjen 2018. Tomu ostatně odpovídá i důvodová zpráva k vládnímu návrhu uvedeného zákona č. [181/2018](#) Sb., ve které se ve zvláštní části k přechodnému ustanovení Čl. 2 (mimo jiné) uvádí: „Úprava přechodného ustanovení deklaruje skutečnost, že se uvedený výpočet náhrady bude od účinnosti tohoto zákona provádět u všech poškozených, kterým vzniklo právo na tuto náhradu podle § 271b odst. 3 zákona č. [262/2006](#) Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo podle § 371 odst. 3 zákona č. [262/2006](#) Sb. Poškozeným se tedy částky, které jim v důsledku zvyšování minimální mzdy vyplaceny nebyly, vracet zpětně nebudou, ale od nabytí účinnosti tohoto zákona jim již bude zohledněna výše minimální mzdy, která byla pro každého jednotlivého poškozeného zaměstnance platná v den, kdy byl zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání.“

V projednávané věci se tedy při určení výše minimální mzdy pro účely stanovení žalobcem požadované náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 371 odst. 3 zák. práce (§ 271b odst. 3 zák. práce ve znění účinném od 1. 10. 2015) v období od 14. 10. 2009 do 30. 9. 2018 vychází z nařízení vlády o minimální mzdě ve znění účinném v době, za jakou je náhrada za ztrátu na výdělků požadována. Počínaje náhradou za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za měsíc říjen 2018 se jako výdělek po pracovním úrazu zohlední výše minimální mzdy stanovená nařízením vlády o minimální mzdě ke dni, kdy byl žalobce zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání. Vedle toho je nutno vzít v úvahu, že nařízením vlády o minimální mzdě ve znění účinném do 31. 12. 2016 (s výjimkou období od 1. 1. 2013 do 31. 7. 2013) vedle základní sazby minimální mzdy (srov. § 2) upravovalo samostatnou zvláštní sazbu minimální mzdy a nejnižší úroveň zaručené mzdy při omezeném pracovním uplatnění zaměstnance (srov. § 4); pro zaměstnance, kteří byli poživateli invalidního důchodu, byla sazba minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin vyjádřena v § 4 odst. 1 nařízením vlády o minimální mzdě jinou

částkou než pro ostatní zaměstnance v § 2 tohoto nařízení vlády. Dovolací soud v tomto směru již v minulosti dovodil, že za výdělek po pracovním úraze (po zjištění nemoci z povolání) se považuje ve smyslu § 371 odst. 3 části první věty za středníkem zák. práce výdělek ve výši minimální mzdy určený podle sazby, kterou se řídí minimální mzda poškozeného zaměstnance podle § 111 odst. 2 zák. práce a podle § 2 a § 4 nařízení vlády o minimální mzdě (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014 sp. zn. 21 Cdo 29/2013). Je-li žalobce od 20. 10. 2010 poživatelé invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně, není možné od tohoto dne do 31. 12. 2016 (s výjimkou období od 1. 1. 2013 do 31. 7. 2013) považovat za jeho výdělek po pracovním úraze základní sazbu minimální mzdy uvedenou v § 2 nařízení vlády o minimální mzdě, nýbrž zvláštní sazbu upravenou v § 4 odst. 1 tohoto nařízení vlády.

Odvolací soud vzal též v úvahu, že základní sazba minimální mzdy zjištěná podle § 111 odst. 2 zák. práce a podle § 2 a § 4 nařízení vlády o minimální mzdě se použije – jak se výslovně podává z § 2 tohoto nařízení vlády – pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin. Jestliže je poškozený zaměstnanec schopen vykonávat jinou vhodnou práci jen v kratší pracovní době (na zkrácený pracovní úvazek), odpovídá smyslu a účelu náhrady za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti (jak o tom bylo pojednáno výše), aby se k této snížené pracovní schopnosti přihlédlo a aby se vycházelo ze sazby minimální mzdy a nejnižší úrovně zaručené mzdy při jiné délce pracovní doby ve smyslu § 5 odst. 2 nařízení vlády o minimální mzdě. V tomto případě se tedy za výdělek po pracovním úraze nebo po zjištění nemoci z povolání považuje ve smyslu § 371 odst. 3 části věty první za středníkem zák. práce (§ 271b odst. 3 části věty první za středníkem zák. práce, ve znění účinném od 1. 10. 2015) výdělek ve výši minimální mzdy určený podle sazby minimální mzdy poškozeného zaměstnance snížené úměrně zkrácené pracovní době (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2016 sp. zn. 21 Cdo 1647/2015). Bylo-li v projednávané věci zjištěno, že žalobce „může pracovat, pokud se jedná o lehčí práci, po celou pracovní dobu“, odvolací soud správně podmínky k tomuto snížení sazby minimální mzdy neshledal; namítanou nesprávnost tohoto právního posouzení dovolatel založil jen na svém nesouhlasu s uvedeným skutkovým závěrem, který ale – jak bylo uvedeno výše – není způsobitelným dovolacím důvodem.

Dovolatelem předestřené právní otázky, jež založily přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř., byly tedy odvolacím soudem vyřešeny správně. Jakým způsobem se vyřešení těchto otázek promítlo do jeho závěru o neopodstatněnosti žaloby na zaplacení doplatku náhrady za ztrátu na výděleku za dobu po skončení pracovní neschopnosti (s výjimkou období pracovní neschopnosti žalobce, která byla v příčinné souvislosti s pracovním úrazem a nastala v posuzovaném období, za něž bylo žalobci rozsudkem soudu prvního stupně přiznáno 19 642 Kč), však z odůvodnění napadeného rozsudku nevyplývá. Odvolací soud zde zřejmě převzal závěr soudu prvního stupně, který „přepočtl jednotlivé výpočty renty předložené vedlejším účastníkem“, „z valné většiny“ se s nimi ztotožnil, „a to i s ohledem na nespornost algoritmu výpočtu“, a pro „stručnost odůvodnění“ na ně odkázal, aniž uvedl, z jakých částek jednotlivých složek, které vymezují rozsah náhrady za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti (průměrný výdělek před vznikem škody, výdělek dosahovaný po pracovním úraze, invalidní důchod pobíraný z téhož důvodu), v každém měsíci posuzovaného období vycházel, a který den považuje za den „prvního zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání“. Uvedený nedostatek brání tomu, aby dovolací soud mohl posoudit správnost závěru odvolacího soudu o neopodstatněnosti žaloby v rozsahu, v němž byla soudem prvního stupně zamítnuta, a řízení proto bylo zatíženo jinou vadou ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř., k níž musel dovolací soud přihlédnout (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 1994 sp. zn. 7 Cdo 41/93, uveřejněný pod. č. 10 v Bulletinu Vrchního soudu v Praze, roč. 1994).

Jednou ze složek, které vymezují rozsah náhrady za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti, je invalidní důchod pobíraný z téhož důvodu (z důvodu pracovního úraze nebo zjištění nemoci z povolání), který se odečítá od průměrného výděleku před vznikem škody. Zaměstnanec,

kterému byl přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, není povinen vykonávat výdělečnou činnost, a to ani v případě, že by jeho pracovní schopnost zcela nezankla (došlo by k jejímu poklesu nejméně o 70 %, ale o méně než 100 %). Vzhledem k míře poklesu pracovní schopnosti se u takového zaměstnance nepředpokládá výkon soustavného zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti; zdrojem jeho příjmů již nemá být výdělek, nýbrž invalidní důchod, který mu byl přiznán. U tohoto zaměstnance se proto nepřihlíží ani k (fiktivnímu) výdělku ve výši minimální mzdy, který je třeba zohlednit jen v případě zaměstnanců, kterým byl přiznán invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně a u kterých se vzhledem k nižší míře poklesu pracovní schopnosti (oproti zaměstnancům, kterým byl přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně) předpokládá, že budou i nadále vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost odpovídající jejich omezenému pracovnímu potenciálu a že zdrojem jejich příjmů bude kromě přiznaného invalidního důchodu též dosahovaný výdělek (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2020 sp. zn. 21 Cdo 2341/2019, uveřejněný pod č. 89 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2020). Odvolací soud proto nepostupoval správně, pokud k návrhu žalobce nerozhodl o přerušení řízení podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. do doby pravomocného skončení řízení ve věci vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 16 Ad 57/2019, ve které je rozhodováno o správní žalobě, kterou žalobce podal proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 15. 5. 2019 Č. j.: RN-910 421 2612/315-PBE, kterým bylo zčásti změněno rozhodnutí ze dne 24. 1. 2019 č. j. R-24.1.2019-426/910 421 2612 tak, že žalobci „se od 20. 2. 2019 zvyšuje výše invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně“, jehož výše „činí 10 986 Kč měsíčně“. Důvodem pro zamítnutí návrhu na přerušení řízení zde nemohla být skutečnost, že invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně byl žalobci (na rozdíl od dosud pobíraného invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně) přiznán „z obecných příčin“. Tento argument totiž nezohledňuje zásadní význam uvedené změny důvodu přiznání invalidního důchodu pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, který je dán tím, že invalidní důchod přiznaný z jiného důvodu, než je pracovní úraz nebo zjištěná nemoc z povolání (tedy „z obecných příčin“), není složkou vymezující rozsah náhrady, jež se odečítá od průměrného výdělku před vznikem škody. Odvolací soud zde rovněž nevezal náležitě v úvahu, že - i když při přezkoumání rozhodnutí správního orgánu vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (srov. § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002, soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů) - v řízení o správní žalobě soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil správní orgán, a může proto správnost a úplnost skutkových zjištění, z nichž přezkoumávané rozhodnutí vychází, podrobit přezkumu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 11. 2013 č. j. 4 As 141/2013-28, podle něhož „ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s. nebrání tomu, aby soud při svém rozhodování vycházel z dokumentů, které vznikly až po vydání žalobou napadeného správního rozhodnutí, pokud popisují stav, jež ke dni rozhodování správního orgánu objektivně existoval“). V době svého rozhodování neměl tedy ani postaveno najisto, jaká je rozhodující příčina invalidity žalobce. I k této vadě řízení proto musel dovolací soud v souladu s ustanovením § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. přihlídnout.

Protože napadený rozsudek odvolacího soudu není - jak vyplývá z výše uvedeného - správný a protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud tento rozsudek (s výjimkou výroků I a II) zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud rovněž toto rozhodnutí (s výjimkou výroku I) a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu Plzeň-město) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Další články:

- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)